

ประเด็น ยุทธศาสตร์ ฉบับที่ A39	11 ส.ค. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น ยุทธศาสตร์ จีน	โครงการก่อสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำที่ใหญ่ที่สุดในโลก กับ ผลกระทบระดับยุทธศาสตร์ของภูมิภาค	
ประเด็นสำคัญ	- โครงการก่อสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำ - เขื่อนพลังน้ำแม่ตั่ว - ผลกระทบต่ออินเดีย	

นายกรัฐมนตรีหลี่ เฉียง ของจีน ประกาศเริ่มต้นโครงการก่อสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในฐานะส่วนหนึ่งของแผนผลักดันพลังงานสะอาดและลดการปล่อยคาร์บอน ซึ่งคาดว่าจะมีกำลังการผลิตไฟฟ้าประมาณ 3 แสนล้านกิโลวัตต์ชั่วโมงต่อปี ณ ขอบด้านตะวันออกของที่ราบสูงทิเบต โดยประเมินมูลค่าไว้ที่ราว 1.70 แสนล้านดอลลาร์ โครงการพลังน้ำดังกล่าวเป็นโครงการแห่งศตวรรษ และเน้นย้ำเป็นพิเศษว่าต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ได้เปิดเผยว่า มีชาวทิเบตกี่รายที่ต้องย้ายถิ่นฐานจากโครงการนี้ และโครงการนี้จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่ท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

ในส่วนของอินเดียและบังกลาเทศต่างแสดงความกังวลเกี่ยวกับเขื่อนดังกล่าว เนื่องจากตัวเขื่อนมีสถานีผลิตไฟฟ้าพลังน้ำแบบเรียงต่อกัน 5 จุด โดยจะตั้งอยู่ในบริเวณตอนล่างของแม่น้ำยาร์ลุนซางโป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้คนหลายล้านชีวิตที่อาศัยอยู่บริเวณปลายน้ำในอินเดียและบังกลาเทศ อย่างไรก็ตาม ทางการเงินยืนยันว่า โครงการพลังน้ำแห่งนี้ในทิเบตจะไม่ส่งผลกระทบใหญ่หลวงต่อสิ่งแวดล้อมหรือแหล่งน้ำปลายน้ำ และคาดว่าจะช่วยตอบสนองความต้องการพลังงานในทิเบตและพื้นที่อื่น ๆ ของจีนได้

สายน้ำแห่งนี้ไหลผ่านที่ราบสูงทิเบต โดยโครงการดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก เนื่องจากมันอาจส่งผลกระทบต่อชาวอินเดียและบังกลาเทศจำนวนหลายล้านคนที่อยู่ปลายน้ำ รวมถึงระบบนิเวศโดยรอบและชาวทิเบตที่อยู่ในพื้นที่ รัฐบาลจีนกล่าวว่าการก่อสร้างใช้งบประมาณราว 1.2 ล้านล้านหยวน (5.5 ล้านล้านบาท) โดยจะให้ความสำคัญต่อการปกป้องระบบนิเวศและส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองในท้องถิ่น

โครงการนี้รู้จักกันในชื่อว่า "**เขื่อนพลังน้ำเมอตัว (Motuo Hydropower)**" หากสร้างเสร็จ มันจะกลายเป็นเขื่อนขนาดใหญ่ที่สุดในโลกแซงหน้าเขื่อนสามผา (Three Gorge dam) ในจีน ซึ่งเป็นเขื่อนขนาดใหญ่ที่สุดในโลก และสามารถผลิตพลังงานได้มากกว่าเขื่อนนี้ถึงสามเท่า ผู้เชี่ยวชาญและทางการได้ออกมาแสดงความกังวลว่าเขื่อนใหม่แห่งนี้จะทำให้จีนสามารถเบี่ยงทางน้ำหรือควบคุมแม่น้ำยาร์ลุงซางโป ซึ่งไหลลงใต้เข้าสู่รัฐอรุณาจัลประเทศและรัฐอัสสัมของอินเดีย รวมถึงส่งผลกระทบต่อบังกลาเทศ เนื่องจากแม่น้ำสายนี้ไหลไปรวมกับแม่น้ำเซียง แม่น้ำพรหมบุตร และแม่น้ำจามูนา

รายงานที่เผยแพร่ในปี 2020 โดยสถาบันคลังสมองโลว์โนออสเตรเลีย ระบุว่า "การควบคุมแม่น้ำเหล่านี้ส่งผลให้เศรษฐกิจของอินเดียกลายเป็นลูกไก่ในกำมือของจีน" เปมา คานดู มุขมนตรีรัฐอรุณาจัลประเทศของอินเดีย แสดงความกังวลว่าแม่น้ำเซียงและแม่น้ำพรหมบุตรอาจ "แห้งลงอย่างมาก" เมื่อเขื่อนแห่งนี้สร้างเสร็จ เขากล่าวด้วยว่าเขื่อนนี้ "เป็นภัยคุกคามต่อการดำรงอยู่ของชนเผ่าและวิถีชีวิตของเรา มันเป็นเรื่องร้ายแรงอย่างมาก เพราะจีนสามารถใช้เขื่อนนี้สร้างสิ่งที่เรียกว่า 'ระเบิดน้ำ' ได้"

ผลกระทบต่อ อินเดีย

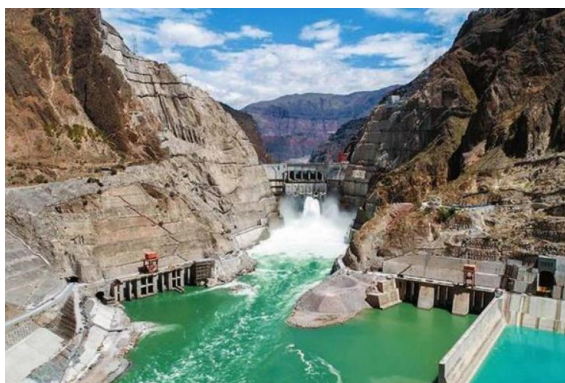
ในเดือน ม.ค. ที่ผ่านมามีโฆษกกระทรวงการต่างประเทศของอินเดีย กล่าวว่าอินเดียได้แสดงความกังวลไปยังจีนเกี่ยวกับผลกระทบของเขื่อนขนาดมหึมา และได้เรียกร้องให้ปักกิ่ง "รับประกันว่าผลประโยชน์ของประเทศปลายน้ำจะไม่ตกอยู่ในอันตราย" พร้อมกับเน้นย้ำถึง "ความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสและการปรึกษาหารือกับประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ปลายน้ำ" อินเดียเองก็มีแผนก่อสร้างเขื่อนพลังน้ำบนแม่น้ำเซียง เพื่อป้องกันการปล่อยน้ำอย่างฉับพลันของจีนเช่นกัน รวมถึงช่วยป้องกันปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ของอินเดีย

กระทรวงการต่างประเทศของจีนเคยตอบกลับอินเดียในปี 2020 ว่า จีน "มีสิทธิโดยชอบธรรม" ในการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำดังกล่าว และได้พิจารณาถึงผลกระทบต่อประเทศปลายน้ำแล้ว ด้านบังกลาเทศก็แสดงความกังวลต่อจีนเกี่ยวกับ

โครงการนี้เช่นกัน โดยส่งจดหมายถึงรัฐบาลจีนเมื่อเดือน ก.พ. ปีนี้ พร้อมกับขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเขื่อนดังกล่าว นานแล้วที่ทางการจีนเล็งเห็นศักยภาพด้านพลังงานน้ำในพื้นที่สร้างเขื่อนซึ่งตั้งอยู่ในเขตปกครองตนเองทิเบต

พื้นที่นี้อยู่ในหุบเขาสูงชันขนาดใหญ่มาก ซึ่งว่ากันว่ามันเป็นหุบเขาที่ลึกและยาวที่สุดบนผืนดินของโลกซึ่งตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำยาร์ลุนซางโปซึ่งเป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดในทิเบตที่มีลักษณะหักเลี้ยวเป็นรูปตัวยู (U) รอบภูเขานัมซาบาร์วา ขณะแม่น้ำไหลเปลี่ยนเส้นทางในจุดที่ถูกเรียกว่า "โค้งที่ยิ่งใหญ่" ระดับความสูงของน้ำจะลดลงหลายเมตร รายงานก่อนหน้านี้ระบุว่าทางการมีแผนเจาะอุโมงค์ยาว 20 กิโลเมตรหลายแห่งทะลุผ่านภูเขานัมซาบาร์วาเพื่อเปี่ยงเบนเส้นทางน้ำบางส่วน สำนักข่าวซินหัวของจีนรายงานเกี่ยวกับการมาเยือนของนายกรัฐมนตรี หลี่ เฉียงของจีน และให้รายละเอียดว่าวิศวกรจะ "ปรับทางน้ำให้ตรง" และ "เปี่ยงน้ำผ่านอุโมงค์" เพื่อสร้างสถานีผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำแบบขั้นบันได (cascade) จำนวน 5 แห่ง และยังรายงานด้วยว่าไฟฟ้าที่ผลิตได้จะถูกส่งออกไปใช้นอกภูมิภาคเป็นหลัก รวมถึงรองรับความต้องการด้านพลังงานของทิเบตด้วย

จีนกำลังเล็งหุบเขาสูงชันและแม่น้ำสายใหญ่ในเขตชนบททางตะวันตก ซึ่งเป็นที่ตั้งของดินแดนทิเบต เพื่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่และสถานีไฟฟ้าพลังน้ำที่สามารถรองรับความต้องการของมหานครทางตะวันออกของประเทศที่ต้องการพลังงานไฟฟ้าอย่างสูง ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้ผลักดันนโยบายนี้ด้วยตนเองภายใต้ชื่อ "ซีเตียนตงซ่ง (xidiandongsong)" หรือ "การส่งพลังงานไฟฟ้าจากตะวันตกไปทางตะวันออก" รัฐบาลจีนและสื่อของรัฐนำเสนอว่าโครงการเขื่อนเหล่านี้เป็นทางออกที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ โดยมันช่วยลดมลพิษ สร้างพลังงานสะอาด และยกระดับชีวิตชาวทิเบตในชนบท

ทว่ากลุ่มนักเคลื่อนไหวกล่าวว่าเขื่อนแห่งนี้เป็นตัวอย่าล่ำสุดของการเอารัดเอาเปรียบชาวทิเบตและผืนดินของพวกเขาโดยรัฐบาลจีน ซึ่งการประท้วงในอดีตก็ถูกปราบปรามอย่างรุนแรงด้วย เมื่อปีที่แล้ว รัฐบาลจีนจับกุมชาวทิเบตหลายร้อยคนที่ออกมาประท้วงต่อต้านเขื่อนพลังน้ำอีกแห่งหนึ่ง เหตุการณ์จบลงด้วยการจับกุมและการทำร้ายร่างกาย ซึ่งบางคนได้รับบาดเจ็บสาหัส นอกจากนี้ยังมีความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมของหุบเขาในทิเบตเนื่องจากพื้นที่ที่ขึ้นชื่อว่ามีหลากหลายทางชีวภาพอาจเสี่ยงถูกน้ำท่วม รวมถึงความเสี่ยงจากการสร้างเขื่อนบนภูมิภาคที่มีรอยเลื่อนแผ่นดินไหวจำนวนมาก

พ.อ.สุเทพ ยั่งยืน

อจ.อก.สมย.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.bbc.com/thai/articles/c4gd1ye45l2o>
2. <https://www.infoquest.co.th/2025/514199>
3. <https://www.prachachat.net/world-news/news-1848827>